

Gospodar in gospodinja

LETO 1934

11. JULIJA

ŠTEV. 28

Muka domačih živali

Kdor je bil kdaj na planinskem pašniku ali planini, ki se jih žal še vedno veliko premalo uvažuje in pospešuje, je lahko s lastnimi očmi gledal in opazoval, kaj vse počenjajo živali, ko pridejo iz hleva na prosto. Vse bolj vesela, prosta in naravna je živina na planini in sploh na paši v primeri z živino, ki mora biti vedno v hlevu pa naj bo to konj, govedo ali katerakoli druga domača žival. Konj, pa naj je še tako velik, se vrže na hrbet, se valja tja in sem na vse strani in rezgeta. Teleta in krave skačejo in tekajo, prašiči si radi poiščejo kako mlako, da se okopljejo. Kratko rečeno vse je živahno, veselo in razposajeno. Ko pa živali zapuščajo jeseni planino, so krepke, rejene in polne zdravja. Črez poletje so si vse te živali same iskale vso krmo na planini in tako prihranile vso dolinsko krmo za zimo. Mlade živali so zrastle, pridobile na teži in si utrdile svoje zdravje, kosti in mišice. Voli so se spitali, krave pa pripomogle s svojim okusnim mlekom k dobrim planinskim izdelkom, siru in maslu. Pa tudi tam, kjer se pasejo živali na navadnih pašnikih, dalje spomladi in jeseni po travnikih in senožetih, je še uspeh paše in pašnih sprehodov oči-viden.

Opazujemo pa življenje onih živali, ki so takorekoč leto in dan v hlevu in ne uživajo črez leto prav nobenih omenjenih svoboščin in ugodnosti. Take živali so od dneva svojega rojstva dalje svoje celo življenje v hlevu brez prave solnčne svetlobe in dobrega zraka. Govedo je priklenjeno k jasiim, ob katerih komaj napravi korak. Prašiči so v temnih ali poltemnih oddelkih ali kočih svinjaka, kjer jim je odvzeta vsaka možnost, da

bi se lahko dovolj gibali, rili po zemlji ali se celo kopali. Tako ostanejo vse te živali celo življenje ali veliki del svojega življenja v svojih marsikdaj pravim temnicam podobnih bivalističih, dokler se slednjič ne približa oni dan, ko gre vsaka teh živali naravnost v klavnico ali pa še prej v železniški voz in na to šele v klavnico. Ta dan svojega življenja zagleda marsikatera taka žival morda šele prvokrat blagomilo naravo, za katero je prav za prav ustvarjena. Ker ne zna ali ne more hoditi, mora na tej svoji zadnji poti pretrpeti še razne neprijetnosti in surovosti svojega gonjača. V natrpanem železniškem vozu ostane žival večkrat brez vode in hrane, dokier jo slednjič ne reši vseh teh muk in življenskih ljubeznivosti klavnica. Podobno kakor govedu se godi tudi prašiču.

Ali mora biti tako? Ali ni tudi žival vredna več prostosti? Ali je potem kaj čudnega, če nam takšne živali, ki so vse svoje življenje več ali manj zaprte v pretemnih, slabo zračnih, včasih vlažnih in tesnih hlevih in svinjakih donšajo le malo ali nič dohočkov, zbolijo za raznimi boleznimi, jeliko itd. in nam dajo le slabotno in bolešno potomstvo.

Prav gotovo je mogoče vsakemu še tako majhnemu posestniku, da del svojega travnika ali drugega zemljišča kje v bližini hleva ali svinjaka ogradi in pripusti svojim živalim za tekališče. Na ta način zgubljeno seno ali drug pridelek mu poplačata govedo in prašič večkratno, ker ostaneta zdrava in zmožna za boljše dohodke. Kjer pa je le mogoče, naj gre živina na planine ali naj hodi iz hleva in svinjaka na bližnji pašnik. P.

Najlepše in najbolj odkrite so solze, ki jih nihče ne vidi.

Krompirjeve bolezni na gomoju

(Konec.)

Obročasta bakterioza.

Ta vrsta glivične bolezni na krompirju se je v Sloveniji precej razširila in je našim poljedelcem več ali manj že znana. Najrajši nastopa na težki zemlji in ob vlažnem vremenu na krompirju, ki izgleda od zunaj popolnoma zdrav. Če ga pa prerežemo in pustimo nekaj časa na zraku, opazimo na notranji strani podkožne plasti in vzporedno z njo cel obroček rjave barve, ki razodeva to bolezen. Kot povzročitelja so ugotovili bakterijo *Bacillus solanacearum*.

Če tak krompir posadimo, ga mnogo sploh ne izkali; nekaj ga požene, toda rastline ostanejo slabotne, zaostajajo v rasti in kmalu poginejo. Dobimo pa tudi rastline, ki ne kažejo nikakih znakov obolesti, ampak dajo precejšen pridelek gomolja, ki je na videz zdrav, ima pa v sebi klice bolezni. Krompirjevka teh rastlin pa proti koncu rasti porjavi in predčasno ovne. — Ta bolezen se je lani pojavila nekje na Dolenjskem. Od tam so poslali semenski krompir v neko občino na Gorenjskem, ki ga je smatrala za zdravega ter ga posadila. Ker je pa zelo slabo izkalil so ga preiskali in na njem ugotovili obročkasto bakteriozo.

Da se te bolezni ubranimo, moramo pred saditvijo nekaj gomoljev krompirja razrezati, pustiti kose nekaj časa na zraku in opazovati, če se ne prikaže na mesu sumljivi rjavi ali vijoličasti obroček ali pa v notranjosti rjavi madeži. Tak krompir ni za seme. Poleti pregledjmo krompirjeve njive in odstranimo iz njih vse bolne rastline z gomoljem vred, da ostane v zemlji samo zdrav krompir.

Krompirjev rak.

Rak spada med najnevarnejše bolezni krompirja; dosedaj ga pa pri nas še malo poznamo. Potrebno pa je, da so naši poljedelci nanj opozorjeni, kajti po raku okuženo gomolje okuži zemljo, v kateri se potem bolezen prenaša na posajeni zdrav krompir od leta do leta

Bolezenske klice ostanejo v zemlji in žive po več let, zato ne smemo krompirja saditi v tako okuženo zemljo vsaj šest let.

To zelo nevarno bolezen povzroča glivica *Chrysophietis endobiotica*, ki se pojavlja na sledeči način. Na krompirjevem gomolju nastanejo za časa cvetenja nabuhli izrastki, ki dosežejo velikost oreha, včasih še večjo. Od začetka so sivi, pozneje so črne barve. V posebno hudih slučajih se ves gomolj spremeni v gobavo snov, ki začne v vlagi hitro gniti. Ta gliva živi v notranjosti gomoljnih stanic tik pod kožo. Njeni trosi pridejo v zemlo in jo okužijo.

Niso pa vse vrste krompirja enako občutljive proti raku. Nekatere takoj in močno obole, druge se mu pa obranijo. Največjo škodo povzroča rak na Angleškem in Nemškem, zato skušajo tamkaj vzgajati vrste, ki so proti njemu odporne. Pri nas se še ni pojavil. Posebna državna uredba skuša preprečiti, da se ne zanese v našo državo, zato mora biti natančno preiskan vsak krompir, ki prihaja iz inozemstva. Ubrani se ga bomo tako dolgo, dokler bomo gojili le domače vrste, odbirali samo zdravo semensko blago ter pravilno obdelovali zemljo.

Tako smo navedli nekaj bolezni na krompirju, ki se kaj rade prenašajo iz kraja v kraj, oziroma širijo od leta do leta. Proti njim se borimo s tem, da obračamo največjo pozornost semenskiemu gomolju in sicer že na njivi, kjer izločimo vse bolne rastline, po potrebi cele njive, če opazimo, da je na njih krompir bolan. Gomolje spravljajmo samo v suhe shrambe in podsipnice, ki jih po potrebi razkužimo z apnenim prahom ali beležem. Da se bolezenske klice, zlasti gnilobne, v shrambi ne širijo, potrosimo spravljeni krompir s prahom žganega apna, ki je najboljšo razkuževalno sredstvo.

L.

Kdor ima perje, se ga lahko oskubi.

Zatiranje bramorja

Med najhujše škodljivce našega vrta štejemo bramorja, ki grize korenine posajenih sadik in nam tako uniči cele gredice. Po njem na zelenjavi povzročena škoda je večkrat tako velika, da je ves pridelek zgubljen. Toda ne samo na vrtu, tudi na njivah in travnikih dela škodo, kjer žre vse od kraja. Zlasti obgrize krompirjevo gomolje in korenine trav. Ne prizanaša pa niti trsnicam ne drevesnicam, kjer uniči večkrat mlado trsje in drevesca. Naravno je torej, če se ne samo vrtnarji, ampak tudi poljedelci, lrsničarji in drevesničarji zanimajo za vprašanje, kako bi se ga ubranili, oziroma pregnali iz svojih zemljišč. Uspešno se pa da proti njemu postopati le tedaj, če se natančno pozna njegovo življenje in delovanje, zato si ga ogledujmo najprej od te strani.

Predvsem moramo ugotoviti, da bramor ni samo rastlinojedenec, ki objeda korenine in druge rastlinske dele, ampak tudi mesojedenec, ki žre tudi žuželke in gliste, celo polže. V tem pogledu zna torej biti celo nekoliko koristen. Žal pa, da je to njegovo dobro delo tako malo zaslužno, da ga ne moremo šteti med koristne podzemeljske živali, kakor na prkta. Škoda, ki jo povzroča na rastlinah, je tako znatna, da so mu vsi zemljedelci upravičeno napovedali boj na smrt.

Bramor živi plitko pod zemljo ter si dela tik pod površino vodoravne rove. Kjer pa rov naenkrat navpično pada v globino, tam je vhod v gnezdo, ki leži do pol metra globoko. Ob koncu junija zleze vanj samica do 200 rumeenkastih, kakor konopno zrno debelih jajčec. V dveh do treh tednih se iz njih izležejo nekrihati mladiči, ki ostanejo v gnezdu. Po tretji levitvi se skupno s starši oktobra ali novembra zarijejo nekoliko globlje v zemljo, kjer prezimijo. Če pa dobe v bližini kup gnoja, ki jim nudi topla bivališča, zlezejo vanj.

Spomladi pridejo iz svojih prezimovališč na vrh zemlje. Ker so jim do tedaj krila zrastle, letajo zaradi parenja v večernih urah okrog ali pa lezejo po

zemlji. Parijo se navadno v maju in tedaj jih najlažje lovimo v cvetlične lončke, ki smo jim zamašili odtočno luknjico. V vrtu položimo te lončke tako v zemljo, da pridejo njih robovi nekoliko nižje od površine gredic. Popolen uspeh dosežemo pa le tedaj, če so lončki pravilno postavljeni v trikotu in če jih med seboj spojimo s tankimi letvicami ali deščicami. Te letvice postavimo po eni strani v zemljo, da molijo še nekaj centimetrov iz nje, tako, da tvori ploski del nekako nizko ograjo. Ob paritvi precej neprevidni samci in samice tekajo po površini zemlje in, ker navadno ne plezajo preko ovir, gredo lepo ob deščici dalje, dokler ne pridejo do lončka, v katerem se prekopicnejo. Na ta način polovimo zelo mnogo teh škodljivcev in najuspešneje zavarujemo svoje vrtove pred njimi.

Iskanje bramorjev pod uvenelimi rastlinami, kakor nekateri nasvetujejo, nima pomena, ker je tedaj žival že davno drugod pri sveži rastlini. Pač pa nam je mogoče uničevati jih z zalego vred v njihovih gnezdih. Rov lahko najdemo, če opazujemo ovenele rastline. Če sledimo rovu s prstom in ga odkopavamo, pridemo kmalu do točke, pri kateri pada v globino, v gnezdo. Tu moramo kopati in navadno naletimo na samico, če ne že na jajčeca ali celo mladiče, ki jih vse skupaj pobijemo.

Uničevanje bramorjev v gnezdu priporočajo drugi tudi na ta način, da vlijemo v navpični rov s kakim starim lijem nekoliko vode, pomešane s petrolejem. Ta zastrupi mrčes, le da ga oblije. Posebno učinkovito je to sredstvo proti mladičem in celo jajčeca napravi neplodna.

Zelo uspešno je lovljenje bramorjev v prezimovališčih, ki jih nalašč za nje napravimo tam, kjer so se močno razpali. V ta namen izkopljemo v začetku oktobra približno pol metra globoke jamice, ki jih do polovice napolnimo s svežim hlevskim gnojem ali s steljo. Pri razkranjanju teh v zemlji se razvija toplo-

ta. Jame postavimo v primerni razdalji eno od druge na take gredice, kjer vemo, da je obilo bramorjev. Potem jih pokrijemo z zemljo, izravnamo in zaznamujemo s količi, da jih pozneje laže najdemo. Toploto gnoja bramorji kmalu začutijo, zberejo se iz okoliša v jami ter si v njej poiščejo topel kotichek.

Ze v decembru izkopljemo gnoj iz jam, poiščemo v njem skrite bramorje ter jih pobijemo. Izpraznjevanje jam spomladi je navadno prepozno, ker so se bramorji tedaj že razlezli.

Še druga sredstva proti temu nepridipravu priporočajo, ki so več ali manj učinkovita. Tako na pr. vlivanje vode, pomešane s kakim slabim oljem v rov gnezda. Olje ima namreč ta učinek, da zadostuje par kapljic, ki padejo na bramorja, pa ga umore. Toda za ta postopek moramo vedeti, da je žival res v rovu, drugače je olje brez učinka uporabljeno. — Drugi zopet svetujejo, naj se vtakne v rov, ki pelje v gnezdo, kosček kar-

bida, ki ga je s palčico poriniti kolikor mogoče globoko. Zaradi zemeljske vlage se iz karbida začne razvijati strupeni plin acetilen, ki zastrupi v tem okolišu vse živali, in tako tudi tega škodljivca.

Tudi nastavljanje korenčkov, zastrupljenih s fosforjem, strihninom ali arzenom, po roveh je baje koristno, ker mnogo tega mrčesa pogine po tej vabi. Delo s tem je pa zelo nevarno in je treba skrajne previdnosti, da se ne zgodi kak nesreča. — Nekateri vrtnarji se branijo proti bramorju tudi s tom, da zalivajo gredice, na katerih se je ta pojavil, z lugom, ki ostane pri pranju perila. Ta jih prežene.

Tako smo tu navedli nekaj načinov zatiranja bramorja po vrtovih, ki omogočajo vsaj delno obrambo proti njemu. Na njivah in travnikih, v trsnicah in drevesnicah smo pa proti tem škodljivcu brez moči, kajti ta zemljišča so preobširna, da bi bilo na njih mogoče izvajati navedene obrambene mere. L.

Toča v vinogradu

Sedanje vroče poletne dobe se vsak vinogradnik boji, ker mu temni oblaki lahko nenadoma nasujejo toče po trtah in mu uničijo trud celega leta. Zal pa se še sedaj najdejo posestniki, ki pri taki ujmi zgube glavo in obupajo ter puste trte v nemar, češ: »Čemu bom še delal in skrbel, ko mi je itak ves pridelek pobran.« To stališče je napačno, kajti trta ne rodi samo eno leto; letos opravljeno delo je merodajno tudi za pridelek prihodnjega leta in za razvoj trt v bodoče. Zato v takih slučajih obup ni na mestu, ampak ukreniti treba vse, kar se da, da se trto ohrani pri moči, četudi bi to bilo za letos brez haska.

Prvo delo po toči je škropljenje trt, ki se mora izvršiti po možnosti takoj drug dan. V mladikah, grozdju in listju ranjena trta je najbolj občutljiva proti peronospori, zato moramo s škropivom onemogočiti vsak napad te bolezni. Natančno moramo poškopiti vse ranjene dele, kajti tam se glivica najraje naseli. Ob ugodnem vremenu je koristno tudi žveplanje,

gim lestom. Mladike, ki stoje na reznici Toda tudi pozneje treba še enkrat škropiti, ker je trta pognala nove mladike, ki jih treba ohraniti zdrave.

Drugo delo obstoji v obrezovanju ranjenih mladik. Na šparonih ali napnjenicah je pustiti samo one mladike, ki imajo še kaj grozdja, druge je odrezati. Mladike z grozdom se skrajšajo za toliko, kolikor je nujno potrebno. Najbolje ako ostanejo za zadnjim grozdom še 3 do 4 listi. Izrastle zalistnike je pošcipati za prvim ali drugim listom. Mladike, ki stoje na reznici in naj dajo les za napravo reznice ali šparonov v prihodnjem letu, je posebno skrbno obrezati in ohraniti, ker je drugače tudi prihodnja letina izgubljena. Ako so takim mladikam vršički odbiti, odrežemo najbolj poškodovan del istih ter pustimo na koncu kak zalistnik, ki potem naprej raste in nadomestuje trti odbiti vrh. Ostale zalistnike odščipnemo za drugim listom, ker morajo ti listi prehranjevati trtni les namesto odbitih glavnih listov.

Ako so te mladike tako potolčene, da

je le njih spodnji del ohranjen, jih moramo tako obrezati, kakor navadno pri spomladnem obrezovanju, to je na palce dveh do treh zdravih očes. Ta očesa poženejo in dajo tak les kakor n. pr. letos na zeleno cepljene trte. Vse druge trti nepotrebne mladike odrežemo, da gre hrana le v one, ki jih rabimo za prihodnje leto.

Če pa toča ne pusti na trti niti toliko mladik, da bi iz njih napravili reznice, moramo ohraniti in rediti kake dve do tri mladike, ki ponavadi poženejo iz starega lesa. Pri vsem tem je skrbeti, da ohranimo zdrave tiste mladike, ki so ostale na trti, in da njih les dobro dozori. Treba jih torej povezati, večkrat škropiti, meseca septembra pa jih skrajšati za eno tretjino.

Tako moramo postopati s trtami, ki jih je pobila toča, takoj, oziroma letos. **Prihodnje spomladi jih moramo pa obrezati s posebno pazljivostjo.** Ako je ranjen le enoletni les in so se redke rane precej zacelile, režemo rodni les na nasprotni strani trsa, ki jo toča ni toliko zasegla. Režemo po navadi, le pri sločenju locnov moramo paziti, da se na ranjenih mestih ne prelomijo. Če so bile trte močno ranjene, je treba rezati na krajše ali daljše čepe odnosno reznike.

O vsem tem mora biti vinogradnik natančno poučen, da si v takih slučajih ve pomagati. O celotnem ravnanju s trtami ga pouči vinarska literatura, zlasti Žmavčeva knjiga »Vinarstvo«, ki jo je izdala Cirilova tiskarna v Mariboru. L

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Dekleta, v gospodinjsko šolo!

S 1. novembrom 1934 se prične trintrideseti tečaj kmetijsko gospodinjske šole, ki bo trajal 10 mesecev. Sprejete gojenke stanujejo v zavodu, ki je v posebnem posloppu poleg Marijanišča na Poljanah v Ljubljani. Teoretični del pouka obsega verouk, vzgojslovje, računstvo, živiložnanstvo, gospodinjstvo, zdravstvo, mlekarstvo, knjigovodstvo in kmetijsko gospodarstvo, vrtnarstvo in sadjarstvo, živinorejo in živinozdravstvo, poljedelstvo in kmetijsko kemijo. Gojenke se praktično vežbajo v kuhanju, ročnem in strojnem šivanju, krojnem risanju, pranju, likanju, v mlekarstvu in sirarstvu, v vrtnarstvu itd. Vadijo se tudi v ravnanju z bolniki in bolno živino. Učenke, ki se želijo izvežbati za samostojno vodstvo gospodinjstva ali ki potrebujejo v dosego usposobljenosti še vajo, morejo ostati v šoli 2 leti, da spolnijo in poglobijo svoje teoretsko in praktično znanje.

Popolna oskrbnina znaša mesečno 500 Din. Del oskrbnine lahko poravnajo starši tudi v živilih. — Manj imo-

vitim gojenkam bo zavod mesečno po možnosti znižal. Vsaka gojenka naj vzame s seboj v tečaj obleko, perilo, obutev, potrebno za delovnik in praznik. Nadalje perilo za posteljo: dva para rjuh in štiri prevleke za blazine, 4 brisače, 4 servijete, ki so lahko tudi iz domačega platna.

Dekleta, ki hočejo vstopiti v gospodinjsko šolo, morajo: 1. dovršiti 16. leto. 2. Predložiti zadnje šolsko izpričevalo. 3. Predložiti zdravniško izpričevalo. 4. Navesti kakšnega stanu so starši in kakšen je njih dosedanji poklic. 5. Predložiti obvezno pismo a) staršev ali varuha, da zanje plačajo vse stroške šolanja; b) učenka, da se bo ravnala po hišnem redu.

S temi podatki in potrebnimi prilogami opremljene, lastnoročno pisane, nekolekovane prošnje za sprejem naj se vpošljejo na vodstvo gospodinjske šole Marijanišča v Ljubljani vsaj do 30. avgusta 1934.

V Ljubljani, 8. julija 1934.

Vodstvo Marijanišča
v Ljubljani.

Kadar pride do nevoščljivosti in prepiranja, je človek hujši od petelina.

O konzerviranju zelenjadi vobče

Mnogo je zelenjadi, ki ima kaj kratko trpežnost. Ko jo vzamemo z vrta, jo je treba takoj porabiti, ker se sicer pokvari (zgnije) že v nekaj dneh, ali pa še prej. Zato so si že od nekdaj prizadevali poleg sadja tudi zelenjad predelati tako, da se ohrani za tisto letno dobo, ko je ne moremo pridelati. V novejšem času konzervirajo zelenjad razen v gospodinjstvih na malo, tudi na veliko v tvornicah, ki so nalašč v to svrho prirejene. Zlasti med svetovno vojno se je ta način predelavanja živil silno razširil in razvil. Po vojni pa je ta industrija zopet precej nazadovala, ker je zaradi skrajno razvitega prometa konzerviranje zelenjadi na debelo v trgovske namene postalo bolj ali manj nepotrebno, saj imamo danes ob vseh letnih časih na razpolago svežo zelenjad. To velja pa le bolj za mesta in za večje industrijske kraje, kjer je leto in dan zelenjadni trg. Preprosta gospodinja na kmetih pa, ki doma pridelava obilo zelenjadi, bo tudi še dandanes rada shranila od poletne preobilice nekaj tega pridelka za zimo in rano pomlad.

Najnavadnejša in po vsej Evropi razširjena zelenjadna konzerva je **kislo zelje** in **repa**. Včasih so tudi mnogo zelenjadi posušili, kar se je pa dandanes skoro popolnoma opustilo. Suše se večinoma le še kuhinjska ali dišavna zelišča.

Na novodobni način se konzervira zelenjad slično kakor sadje. Ker propada zelenjad iz istega vzroka, je umevno, da uporabljamo pri konzerviranju tega z malimi izjemami sicer zelo nestanovitnega pridelka ista sredstva kakor pri sadju. Največ zelenjadi se dandanes v gospodinjstvih **ukuha**, mnogo se je shrani tudi v **ohranjujočih tekočinah**, nekaj pa se je predela tudi v **mezgo**. Za izdelovanje **sokov** pa zelenjad ni pripravna, ker bi se tak izdelek z domačimi sredstvi le težko tako predelal, da bi se ne pokvaril. Zato se taki sokovi za bolnike izdelujejo vedno le sproti iz presne zelenjadi.

Vsaka zelenjad pa ni za konzerviranje. Glavate solate n. pr. nihče ne bo

shranjeval čez zimo, ker je to preveč rahla rastlina, ki se na noben način ne da ohraniti v količkaj podobni obliki za daljšo dobo užitna. Znano je dalje tudi, da imamo mnogo zelenjadi, ki ima že sama na sebi precejšnjo trpežnost in je zaradi tega ni treba nič predelavati. Vsa korenasta zelenjad je n. pr. zelo trpežna, ako je shranjena čez zimo na primerem kraju (n. pr. korenje, repa, pesa, peteršilj, zelena). Naposled imamo tudi tako zelenjad, ki prebije zimo kar na planem brez vsega varstva, zlasti pod snegom. Le-sem spada glavičasti kapus, por in razne kapusnice. Tudi teh zelenjadnih plemen ni treba predelavati v konzerve.

Zelo pripravne za konzerviranje so pa pred vsem nezrele stročnice, kakor **zelen izluščen grah**, pa tudi **sladkorni grah** v stročju in pa **fižol** v stročju. Takisto hvaležne za konzerviranje so **karlijole**, **špargelj** ali **beluš**, **kumare** in **paradižniki**. Vsa ta našeta zelenjad nima v svežem stanju nikake trpežnosti.

Ako jo primerno predelamo in zavarujemo pred razkrajanjem, dobimo izdelek z neomejeno trpežnostjo.

Kakor je bilo že prej omenjeno, konzerviramo zelenjad v bistvu tako kakor sadje, samo zelenjadnih sokov navadno ne delamo v zalogo. Nekatero zelenjad še dandanes **sušimo** (dišavne rastline), drugo vlagamo v **ohranjujoče snovi** (kumare in fižol v kisu), iz nekaterih delamo **mezgo** (paradižnik), največ pa vkuhamo in ohranimo za neomejeno dobo v **razgrevanjem** (sterilizaciji) in **neprodušno zaporo**.

Pri kakoršnemkoli konzerviranju zelenjadi je pa treba imeti vedno pred očmi, da je to konzerviranje mnogo težavneje in bolj tvegano nego pri sadju. To dejstvo prihaja v poštev posebno pri vkuhavanju zelenjadi. Poudarjali smo že enkrat, da se nahajajo na zelenjadi mnogo bolj odporne in trdožive pa tudi, za življenje nevarne glivice in bakterije nego na sadju. Zato je treba daljšega in bolj skrbnejšega razgrevanja nego pri sadju. Zlasti pa je potrebna popolnoma zanesljiva, neprodušna zapora. Prav iz

tega vzroka zelenjadi ne moremo vkuhati v navadnih steklenicah, ki se zapirajo s pergamentnim papirjem, ker ta zapora ni neprodušna. Zelenjad se da trpežno vkuhati samo v močnih steklenicah s steklenim pokrovcem in z gumijevim obročkom.

Trpežnost in dober okus zelenjadnih konserv sta zavisna konečno tudi še od drugih okolnosti, zlasti od stopinje zrelosti ali razvoja in od zemlje, kjer zele-

njad raste. Za konserviranje je primerna samo sveža, v najboljšem razvoju se nahajajoča zelenjad, ki je sveže nabrana in takoj uporabljena in pa taka, ki ni bila gnojena s premočnimi dušičnatimi gnojili. Zelenjad, ki smo jo zalivali z gnojnico ali pa celo s straniščnikom, ni za konserviranje, ker se ne drži in ima slab vonj in okus.

Prihodnjic nekaj praktičnih migljajev. H.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

g Prašičji sejem v Mariboru. Prigon prašičev na zadnji svinjski sejem v Mariboru je znašal 345 glav. Kupčija je bila dobra in prodanih je bilo 140 kosov. Cene za mlade prašiče so bile: pujski 5—6 tednov stari po 70—90 Din, 7—9 tednov 100 do 140 Din, 3—4 mesece stari 200—220 Din, 5—7 mesecev 300—320 Din, 8—10 mesecev 350—360 Din, leto dni stari 450—560 Din. 1 kg žive teže 5—6 Din, mrtve teže 8—9,50 Din za kg.

g Cene naše živine v Milanu. Izvoz naše živine v Italijo je sicer nasproti ogrskemu majhen, vendar dosežemo še precej ugodne cene. Za 1 kg žive teže plačujejo Italijani: najboljši voli 2.40—2.60 lir, drugovrstni 2.25—2.55 lir, krave 2.25—2.55 lir, biki 2.10—2.50 lir. — 1 liro računamo danes okrog 4.20 Din.

g Dunajski goveji sejem. Cene za 1 kg žive teže: voli 0.80—1.24 šilingov, biki 0.80—0.98 šilingov, krave 0.75—1 šil., klavna živina 0.50—0.74 šil. — 1 avstrijski šiling je blizu 9.20 Din.

DENAR

g Denarstvo. — Dvig državnih papirjev. Zanimivo je, kako so naši državni papirji v pretečenem polletju narasli v ceni, kakor še nikdar prej. S tem, da se jih je tako visoko dvignilo, se je hotelo povečati promet in omogočiti nakup istih onim lastnikom gotovine, ki jo drži doma. Žal pa ta ukrep ni dosegel tistega namena, ki ga je nameraval, kajti promet v teh papirjih ni veliko narastel tudi iz

tega razloga, ker naše občinstvo še ni navajeno kupčevati s takimi papirji. Tu navajamo pregled tečajev zagrebške borze dne 28. junija v primeri s tečaji 29. decembra 1935. leta:

	29. dec. 1935	28. jun. 1934
7% invest. posojilo	54—57	71—71.50
agrar. obveznice	25.50—27.50	37—37.50
vojna škoda	296.50—297	304.50—305
begluške obveznice	37—38	54—54.25
8% Blerovo posojilo	38—39	62—62.25
7% Blerovo posoj.	35—35.50	55.50—56
7% posojilo DHB	52—55	67—68

CENE

g Žitni trg. Splošni izgledi kupčije s pšenico so ugodni, ker jo bo Priv. izvozna družba začela nakupovati za Avstrijo in Češkoslovaško. Ker so na Madžarskem cene visoke, se tudi pri nas trdno drže. Tako stane 77 kg težko blago v Banatu 115 Din, v Bački 120—122.50 Din, prekmursko 127.50 Din. Na dunajski borzi notira naša pšenica 17.75—18.25 šilingov za 100 kg (162.77—167.55 Din). — Moka stane po kakovosti 205—215 Din. — Otrobov je malo na trgu in so precej dragi. V Sloveniji stanejo okoli 140, v Vojvodini 97, debeli 110 Din za 100 kg. — Koruza je trdna, cene naraščajo, ker jo je začela Priv. izvozna družba nakupovati za Češkoslovaško. Nakupna cena za koruzo znaša Indjija in Vršac 105 Din, banatska postaja po 107 Din. Vse kaže, da homo v tem zrnju kmalu razprodani, saj so cene zanj skoro iste kot za pšenico.

PRAVNI NASVETI

Zopet konkurz »Vzajemne pomoči«. J. D. M. Samo mirno čakajte. Ko bo izračunano, koliko je ostalo za upnike III. razreda, bodele že dobili svoj del. Konkurzno postopanje je v tem slučaju zelo obširnega obsega in ne more biti tako hitro končano, kakor bi upniki želeli.

Odstop terjatve in pobotanje. J. J. G. Ze obrtniška dela imate dobiti od strank nekaj denarja. Stranke imajo svoje vloge v hranilnici, ki ga jim pa hranilnica ne izplača. Vi pa imate v isti hranilnici nekaj dolga. Radi bi se znebili dolga na ta način, da bi stranke, ki so vam dolžne, dale odpisati od svojih vlog v hranilnici vam dolžne zneske v vašo korist, s čimer bi se vi znebili dolga. Hranilnica pa tega prepisa noče izvršiti in zahteva od vas denar, ki ga pa vi od strank ne morete dobiti. Vprašate, kako bi se dala ta stvar urediti. — V normalnih razmerah bi to lahko šlo. Stranke bi svoje terjatve, ki jih imajo napram hranilnici, odstopile vam do višine vašega zasluga, ki ga vam dolgujejo. Morali bi o tem odstopu in prevzemu terjatve obvestiti hranilnico. Tako vi postanete upnik hranilnice. Ker ste pa obeneh tudi dolžnik hranilnice, bi mogli svoj dolg pobotati s terjatvijo, ki bi jo imeli napram hranilnici. Za pobotanje pa se zahteva, da so obojestranske terjatve dosepele v plačilo. Vloge v hranilnicah se večkrat izplačujejo po predhodni odpovedi in po preteku odpovednega roka. Zato bi se vi morali držati tega roka in hranilnici vlogo odpovedati. Ko bi pretekel rok, bi bil vaš dolg pobotan z odpovedano vlogo. Tako morete postopati, ako dotična hranilnica ni pod zaščito. Ako pa se je poslužila zaščite v smislu uredbe o zaščiti denarnih zavodov, vam je dolžna izplačati, odnosno vlogo pobotati z vašim dolgom v času, kakor je to določeno v odplačilnem načrtu, odobrenem po ministrstvu.

Nežigosana tehnična. M. Š. S. V. Kupili ste novo tehniko, ki pa ni bila preizkušena. To tehniko ste uporabljali v trgovini. Ko je bilo pri Vas žigosanje mer in tehnic, ste pokazali uradniku svojo novo rimsko tehniko, ki jo je uradnik zaplenil, češ da bi morala biti tehnična prej žigosana. Vprašate, če se lahko pritožite? — Pritožite se lahko, seveda kakšen bo uspeh, ne vemo. Po našem mnenju ne morete tehničarja tožiti na odškodnino. Vi ste namreč vedeli, da tehnična ni bila žigosana in je take ne bi bili smeli uporabljati za javni promet. Ker ste jo pa uporabljali ste sami zakrivilili zaplembo tehnice.

Nesrečna žena. M. B. B. Imate moža, za katerega veste, da Vam ni zvest in ste ga enkrat zalotili z njegovo prijateljico. Radi otrok in da ne bi bilo škandala ste možu to odpustili, ker Vam je obljubil boljšati

se. Nedavno ste zopet sumili na moža in ste v jezi in žalosti javno rekli prijateljici svojega moža, da jo je lahko sram, ker ima razmerje z Vašim možem. Ta nesramna oseba Vas je šla tožiti in sodišče Vas je obsodilo. Vprašate, če je to pravica, ker je vendar res, da je imel Vaš mož z njo razmerje. — Takrat, ko ste zalotili moža s prijateljico, bi bili morali oboje tožiti radi preštevovanja in bi bila oboje obsojena. Ker tega niste storili, ne morete sedaj v pravdi radi žaljenja časti nastopiti dokaz resnice za to preštevovanje, ki se preganja le na zasebno tožbo in Vas je sodišče moralo obsoditi. Vi in tudi še kdo drugi smatrate, da se Vam godi krivica, vendar postava je taka in se ne da nič pomagati.

Zarubljeni prašič. I. S. Z. Za zaostale davke Vam je bil zarubljen prašič, ki so ga pa pustili v Vašem svinjaku. Vprašate, če ste dolžni takega zarublenešga prašiča krmiti. Po tržni ceni sodite, da izkupiček za prašiča ne bo toliko vrgel kot pa znaša dolžni davek. — V Vašem interesu je, da še nadalje krmite zarubljenega prašiča. Sicer bi lahko to odklonili; v tem slučaju bi pač izvršilni organ dal prašiča drugam na hrano in bi se ob prodaji od izkupička najprvo odbil ta strošek prehrane in šele ostanek bi šel za pokritje dolga. Prašič bi samega sebe zažil, dolg bi v celoti ostal, Vi pa bi bili brez prašiča.

Podrti zid tik meje. S. J. B. Hlev imate naslonjen v hrib, na hribu ste pa imeli en meter od meje postavljen surov zid. Dokler je bil hrib zaraščen, je ta zid stal, ko pa je sosed hrib posekal in ga očistil grmovja, se je začela zemlja navzdol plaziti in se je valed tega podrl zid. Sosed zahteva, da znova postavite zid in Vam grozi s tožbo. Vi pa zidu nočete postaviti, ker se bojite, da se bo zopet podrl. Vprašate, če je sosedova zahteva opravičena. — Ne. Ker je bil prejšnji zid postavljen izključeno na Vaši zemlji, niste dolžan, da ga znova gradite. Če pa ta zid ni bil zid, ampak skarpa, potem ste ga dolžni vzdrževati v dobrem stanju, ker se je sicer bati škode za sosedovo zemljišče, to je, zemlja bi se dalje plazila. — Če pa dokažete, da se preje zemlja ni plazila, sedaj ko je posekan hrib, pa obstoji nevarnost, da se radi plazjenja zemlje uniči Vaš hlev, imate pravico zahtevati od sosedu, da svoje zemljišče primerno utrdi oziroma zopet zasadi, da se prepreči plazjenje zemlje. — Najbolje za Vas in najcenejše za sosedu bo, če s sosedom ta hrib zamenjate inčasom popolnoma odkopljete in zravnate.

Srečke. N. K. Č. Ob priliki, če greste sami ali kak znanec v mesto, vzemite s seboj srečke in se boste v banki lahko brezplačno informirali, če so Vaše srečke bile že izrebane ali ne. Tam boste tudi zvedeli za sedanjost ceno teh srečk; seveda, cena ni stalna in se giblje, kakor pač je že večje ali manjše povpraševanje za take srečke